

16. NEDJELJA: REVOLUCIJA ILI EVOLUCIJA?
Mt 13, 24-30

Fanatična volja da se iskorijeni zlo i sve što je negativno donijela je sa sobom toliko patnje u ljudskoj povijesti: revolucije, svjetski ratovi, duhovni teror, totalitarističke ideologije, etnička čišćenja, zatvaranje i mučenje protivnika. U ime tobožnje 'čistoće' (rase, religije, ideologije) činili su se strašni zločini. Nasilne revolucije nisu donijele dobro čovječanstvu. Evolucija, *duhovna evolucija* čovječanstva, središnji je dio Božje pedagogije. Bog je strpljiv. Jer je milosrdan. Bog zna da postoje ljudi koji su na putu, koji traže, ne znaju, muče se, nisu savršeni, nije im sve jasno, lutaju... Današnje evanđelje snažno poziva na *strpljivost koja dopušta rast*, na povjerenje u dobro u čovjeku. Isus kaže da je svaki čovjek i pšenica i kukolj. Često smo slični slugi koji hoće odmah iščupati ono što nas smeta i ljuti. Dobar i mudar gospodar ne slijedi savjet sluge. Tko je fiksiran na kukolj, ne vidi pšenicu.

Ako u našem vrtu često koristimo sredstva za iskorjenjivanje i uništavanje korova, doživjet ćemo da će tlo postati zatrovano kemikalijama i da više neće biti plodno kao nekada. Ako se ide izravno, pravolinijski, ako se hoće nestrpljivo, bezobzirno postići čistoću dobra, mnogo toga se potiskuje i uništava. Neurotik ne poznaje strpljivost, teško prihvaća čekanje, polagano sazrijevanje i prepuštanje Providnosti.

Često smo neodlučni kako postupiti: 'iščupati korov' ili 'pustiti da raste'? Kada reagirati, imenovati zlo, ući u sukob,

a kada strpljivo dati vremena da nešto dozrijeva, razvija se, poštivati tuđe mišljenje, tražiti razgovor, iskreno sučeljevanje? Koliko, primjerice, svađa i nesporazuma u braku dolazi otuda jer se hoće po svaku cijenu iskorijeniti loše navike bračnoga partnera, mijenjati na silu, uz prijetnju, ultimatum? Ili, primjer neke požrtvovne majke koja je sve učinila da bi njezin sin imao sretno djetinjstvo i postao odrasla, zrela osoba. I sada se mora suočiti s tim da joj vlastito dijete drsko odgovara, izruguje njezine 'staromodne' stavove, okolo skita sa sumnjivim društvom, a prema njoj je još ljubazan samo kada treba od nje izvući novac. Njezini najbliži savjetuju joj da 'okrene ploču', da ne dopusti da iskorištava njezinu majčinsku ljubav, da ne udovoljava njegovim zahtjevima, da mu zaprijeti da će ga izbaciti iz kuće, i slično. Ona sve to čuje, ali joj se srce razdire jer je lako govoriti sa strane, a on je ipak njezino dijete; ona vjeruje da u njemu postoji dobro, da treba biti strpljiv, da će njezin sin već doći k sebi...

Nijedan pravi životni problem ne rješava se samo tako da ga se 'prelomi preko koljena', i uvijek od nas iziskuje povjerenje i strpljivost. U protivnom, postajemo sudci tuđih života: sudimo druge po našim mjerilima. Bez strpljivosti (koja je uvijek znak ljubavi, jer nedostatak strpljivosti često je nedostatak ljubavi!), preostaje slijepa volja koja sve opustoši u pokušaju da iskorijeni, podijeli, razgraniči, isključi i osudi... *Bog dopušta rasti!* Zašto bismo mi ljudi drugačije postupali? Ne postoji prisposoba u Novom zavjetu koja ulijeva toliko povjerenja u ljudsko srce, koja tako terapijski djeluje posred naših strahova, nemira, isključivosti, volje za perfekcijom i moraliziranjima.

Pokojni istaknuti katolički laik Željko Mardešić sjajno je to izrazio sljedećim riječima: "U Isusovoj poruci nailazimo na nešto izvorno: *nedualističko* shvaćanje svijeta. (...) Stoga i može u poznatoj prisposobi o puštanju zajedničkog rasta pšenice i kukolja jasno staviti do znanja da se ne kani upuštati u prijevremene bojovne pothvate istrjebljenja neprijatelja po uzoru na fundamentaliste i revolucionare. Samim napadom na zlo ne raste nikada dobro. Zato je Isus Krist nositelj radosne vijesti, dok su dualisti ljuti ideolozi tužne slutnje o zlu, beznađu, porazu, mraku i svršetku svijeta. (...) Da parafraziramo evanđeoske prisposobe: nije sol da jakošću ubije zemlju, nego da joj zapriječi bljutavost; nije kvasac da kruh splasne, nego da poraste; nije svjetlo na vrhu brda da zamrači svijet, nego da mu pokaže put."

17. NEDJELJA: KRALJEVSTVO NEBESKO – ŠTO JE TO?

Mt 13, 44-46

‘Kraljevstvo nebesko’ – za mnoge danas teško razumljiva riječ. Neki odmah pomisle na život s onu stranu, na vječnost. Isus, međutim, misli na zbilju koja nije od ovoga svijeta, ali se može već sada i ovdje otkriti i živjeti. ‘*Novi Božji svijet*’ – možda taj izraz najbolje odgovara onome što je Isus mislio: svijet kakav je Bog zamislio kad ga je stvarao; svijet po Božjim mjerilima dobrote i pravednosti; svijet mira i svijet bez straha; svijet u kojemu se ljudski život poštuje i štiti; svijet u kojemu svatko spoznaje svoju zadaću i životno poslanje. Ono što Isus zove ‘Kraljevstvom nebeskim’ zapravo je *bogolika čovječnost* što se ostvaruje u svakom pojedincu.

Kako izraziti tajnu, bit, narav Kraljevstva nebeskoga? Prispodoba o dragocjenom biseru i skrivenom blagu podsjeća na jezik bajki. Isus kaže: “Kraljevstvo je nebesko kao kad je blago *skriveno...*”. Bog je, dakle, skriven, nije svima očit, ne stoji na putu. Ta činjenica oduvijek zbunjuje ljude. Zašto se Bog jasno ne pokaže? Posvjedoči da postoji? Zašto je tako malo vidljiv, tako neprimjetan i skriven ‘svjetskim očima’? Prisjetimo se načas kušnje u pustinji kada je Sotona htio Krista postaviti na svjetske putove, dati mu publicitet, pretvoriti ga u čudotvorca. Isus odbija sotonsku ponudu i polazi drugim putem. Bog ulazi u naš svijet na skrovit način, kao malo dijete, nepoznati Rabi.

Prispodoba zatim opisuje *ponašanje* dvojice ljudi: čovjeka koji je otkrio skriveno blago na njivi i trgovca koji je pronašao dragocjeni biser. Obojica odmah rasprodaju sve što imaju i kupuju njivu odnosno biser. Možemo zamisliti reakciju njihovih najbližih: ‘To je nerazuman i riskantan potez! Prodati sve za jednu njivu?! Nikada neće uspjeti dragocjeni biser ‘unovčiti’... Obojica su učinila upravo ono što bogati mladić nije mogao učiniti: “Ako hoćeš biti savršen, idi prodaj sve...” (usp. Lk 18,22).

U prispodobi je važan jedan detalj: čovjek ode *sav radostan*. ‘Veliko otkriće’, to jest spoznaja što je ono ‘jedno potrebno’ (unum necessarium) sve nadmašuje i obasjava sva traganja, uloženi trud, gubitke i poraze; sva ona izrugivanja susjeda, rodbine, ukućana i prijatelja koji kažu da smo ‘čudni’; vraća stostruko za sva ograničenja koja smo sebi nametnuli. Sve se *preobrazilo*. Sada novim očima promatramo svijet. Uvijek je tako: kada nešto dragocjeno pronađemo - životnog suputnika, iskrena prijatelja

ili zanimljiv posao - sve se mjeri prema tome, sve ostalo stupa u drugi plan, biva relativizirano. Dakle, naglasak leži na onome što smo dobili a ne na onome što smo ostavili! Zato je 'sjaj dragocjenog bisera' svijetlio u katakombama i obasjavao tamu boli i progonstva prvih kršćana.

I čovjek je sada njivu (vlastiti život) gledao sasvim drugim očima: on zna za tajnu. Njiva svima izgleda posve obična. Ali on zna da u njoj leži blago. Kršćanin koji nasljeđuje Krista dobiva ne samo novo srce, već i nove oči. On vidi 'biser' u svim stvorenim stvarima. Prepoznaje 'skriveno blago' u nekoj boli, gubitku, nepravdi.

Mi hoćemo 'malo' Boga, 'malo' religije posred sivila svaki-danšnice i grubosti svijeta, ali Isus u današnjoj prisposobi kaže da Kraljevstvo nebesko osvajaju velikodušni i odvažni, a ne polovični i bojažljivi. Sve na svijetu ima svoju cijenu. I vjera. Ona nije za gotovane.

18. NEDJELJA: DUHOVNO SIROMAŠTVO
Iz 55, 1-3 / Mt 14,13-21

Jedan od najčešćih životnih strahova jest strah za materijalno, strah da nećemo imati dovoljno, strah od siromaštva. Dok se bojimo materijalnog osiromašenja i oskudice, ne bismo smjeli izgubiti iz vida još jednu vrstu siromaštva: duhovno siromaštvo.

Što znači biti duhovno siromašan? Čovjek je duhovno siromašan kada *ne shvaća nadnaravnu dimenziju ljudskog života*. Duhovna sljepoća. Sužena svijest. Sreća osjetilâ. Zaborav vječnosti. Prizemnost. Ideja da je Boga iluzija, za naivne, neuke. Na zemlji smo slučajno. Malo zdravlja, sreće, užitka, i to je to... Evangelička teologinja Dorothea Soelle vidi tragičnost našega vremena u tome što mnogi naši suvremenici očekuju ispunjenje života samo od materijalnih stvari, a u zadovoljenju vlastitih potreba vide jedini životni cilj. Posljedicu takvog jednostranoga životnoga usmjerenja formulirala je u natuknici: *'Čovjek umire ako živi samo od kruha!'* Kada prestane pitati se o smislu i svrsi svega, kada je površan i ne vidi dimenziju dubine života; kada duhovne poticaje potiskuje, a vrijeme i novac troši na stvari koje u konačnici ne ispunjavaju njegovo srce i život; kada dopusti da zakrži suosjećanje, solidarnost, bratstvo – sve to vodi do 'duhovne smrti' jer se živi samo od kruha.

Kako senzibilizirati naše suvremenike za religioznu dimenziju života? Kako razvijati u čovjeku osjetljivost za otvorenost prema transcendenciji u najširem smislu? Kako probuditi u buci diskoteka uništeni sluh za melodiju Neba? Kako proširiti srca sužena od materijalizma i probuditi čežnju za vječnošću? Sva ta pitanja stavljaju kršćane pred zadaću nove evangelizacije.

Prorok Izaija zna da se ono najvažnije i najdragocjenije u životu *novcem ne može kupiti*. "O svi vi koji ste žedni, dođite na vodu: ako novaca i nemate, dođite. Bez novaca i bez naplate kupite vina i mlijeka! Zašto da trošite novac na ono što kruh nije i nadnicu svoju na ono što ne siti? Mene poslušajte, i dobro ćete jesti i sočna ćete uživati jela. Priklonite uho i k meni dođite, poslušajte, i *duša će vam živjeti*" (Iz 55,1-3). Uzalud je sititi trbuh ako je srce gladno. Riječ je Božja hranjiva kao kruh, osvježava kao voda.

Dok razmišljamo o duhovnom siromaštvu, nikako ne smijemo zaboraviti i na stvarno, materijalno siromaštvo tolikih ljudi u svijetu. Isus učenicima kaže: 'Dajte im vi jesti!' Božje ruke dijele svako dobro preko ljudskih ruku. Pomanjkanje kruha najčešće je znak pomanjkanja čovječnosti. "Možda smo mi ovdje previše zaokupljeni svojim problemima: krizom, skupoćom, padom standarda, pa i ne mislimo da bismo mogli pomoći drugima (nego da drugi moraju pomagati nama?). A možda nam je baš zato tako teško što previše mislimo samo na sebe. Kad bismo mislili šire, možda bismo lakše našli rješenja i za sebe i za druge...". (B. Duda)

19. NEDJELJA: BOG PRAVOVJERACA 1 Kr 19,9-13

Religije su tijekom tisućljeća dobrim dijelom držale ljude u strahu pred bogovima ili božanstvima. Danas se mnogo govori o tom da ljudi nemaju uvijek pravu sliku o Bogu. Drugi vatikanski sabor izričito kaže da je ateizmu nerijetko razlogom ili povodom krive slike o Bogu, za koju su često bili odgovorni kršćani. U kakvoga Boga vjerujemo?

Današnji odlomak o proroku Iliji ispravlja odveć jednostranu sliku Boga i upotpunjuje je crtama Božje dobrote i blagosti. Prorok Ilija pojavljuje se kao revnitelj za čistu i nepatvorenu Jahvinu religiju u zlo i opako doba Sjevernoga kraljevstva,

Izraela, za vrijeme kralja Ahaba i poganke Izabele (usp. 1 Kr 17 do 2 Kr 2). Prorok Ilija predstavlja sliku Boga oblikovanu čistoćom i jednoznačnošću. Njegovo zalaganje ispunjeno je nepopustljivošću. Pogled mu je zamućen i ne vidi ono što je učinio Baalovim svećenicima. Nakon trijumfa nad Baalovim svećenicima, zbilo se nagli preokret: pun straha i rezignacije mora bježati. Najradije bi da ga nema, da umre. No, Bog ga ne ostavlja. Šalje mu dva puta anđela. Ustaje i polazi na put kroz pustinju do gore Horeb. Ondje se sakrio u jednu spilju. I tu mu je bilo dobro. Konačno je pronašao sigurno utočište. Ali to nije sve. Bog želi da izađe vani, na otvoreno, izloži se... I tu Ilija doživljava da ga Bog poučava i korigira njegovu sliku o Njemu.

Što je Ilija vidio? Bog mu daje najprije vidjeti sliku *silnog vihora* koji drobi i lomi sve pred sobom. To je slika oduševljenja koje je Ilija nekoć osjećao za Boga. Ali u tom svom oduševljenju bilo je mnogo vlastitih projekcija. On je uživao u vlastitom osjećaju Boga i nije dovoljno pazio na *glas stvarnog* Boga. Zato biva poučen: *Bog nije u vihoru prolaznog zanosa*.

Zatim mu Bog daje vidjeti sljedeći prizor: *potres*. Često tako zamišljamo Boga. Moćni, silni i jaki Bog, pred kojim sve pada na koljena. Revolucija, a ne evolucija: iščupati ljulj. Očistiti zemlju od zla. Sve staro i grešno razoriti, da ne ostane ni kamena na kamenu. Destruktivnost u ime Boga. Pa ipak, Ilija mora spoznati da Bog nije bio u potresu.

Ilija zatim vidi prizor *ognja*. Oganj koji će sagorjeti sve Božje neprijatelje. Vatra čisti od svake nečistoće. Puritanizam, čistunstvo u ime Boga. Kada mislimo da će nas Bog osloboditi od naše ljudskosti, naših pogriješaka i slabosti. Bog poučava Iliju da takva slika Boga nije ispravna. On nije perfekcionista: Bog voli rast, voli pitanja, voli ljude koji otkrivaju sebe. Prihvaća i mogućnost da ćemo nekada zalutati, inače ne bismo mogli rasti, učiti iz svojih pogriješaka.

Konačno, Bog susreće Iliju u *laganom i blagom povjetarcu*. Bog prolazi mimo Ilije – nenametljivo, diskretno. Bog nije u oluju, u potresu, u vatri. On je u blagom povjetarcu. On ne imponira čovjeku kroz svoju moć i silu, nego se očituje u onome što je neznatno, što se ne ističe – toliko neprimjetan da Ga se može gotovo prečuti i previdjeti. I Ilija sakriva vlastito lice plaštem, to jest napušta razinu vanjskih osjetila i upućuje se sasvim u nutrinu. Otkriva u sebi prostor šutnje, svete tišine. Samo u miru laganog i blagog lahora Gospodin progovara. Ondje gdje

se stišava buka naših misli i osjećaja, briga i planova, upravo ondje je Bog i čeka na nas. Ilija je na kraju (naučio lekciju): Bog se očituje u nečujnim djelima služenja i strpljivosti. Zato i Isus šalje svoje učenike s bitno drugačijim poslanjem od 'fanatičnih misionara'. Ne smiju donositi oganj i mač, nego mir. Njihov nastup treba biti nenasilan. Uvijek spremni podići svoj glas u obranu onih koji su sluge, a ne gospodari u ovom svijetu.

20. NEDJELJA: KAKO VLASTITU MOLITVU OŽIVJETI?

Mt 15,21-28

228

U prvi mah današnji evanđeoski odlomak djeluje zbu-njujuće. Stavija nam pred oči sliku Isusa koji prolazi pokraj žene Kanaanke ne obazirući se na njezin vapaj. Štoviše, Isus uvredljivo odvrća ženi: 'Ne priliči uzeti kruh djeci i baciti ga psićima!' Jedna uistinu upitna i zbunjujuća pripovijest koja nas provocira na daljnje razmišljanje. Kako objasniti Isusovu reakciju?

Znamo da četiri evanđelja nisu Isusovi životopisi u doslovnom smislu riječi. Iza opisane evanđeoske situacije skrivaju se problemi prve kršćanske zajednice. Prvi su kršćani shvaćali da je Isus 'poslan najprije k izgubljenim ovcama doma Izraelova' i da ne trebaju imati kontakta s poganima. I apostol Pavao htio je najprije navijestiti evanđelje Židovima. Kada su oni to odbili, okrenuo se poganima (usp. Rim 11). Kontekst je, dakle, otvaranje i širenje kršćanskog poslanja prema poganima, nežidovima. Bilo je dosta onih koji su se tome protivili. Evanđelisti žele ovom zgodom pokazati da je otvaranje i širenje radosne vijesti poganima u duhu Isusova postupanja. I tako imamo sliku *Isusa koji uči*, koji postupno širi granice vlastitoga poslanja, mijenja svoju odluku, zaustavlja se, prepoznaje veliku vjeru žene strankinje.

Nadalje, današnji evanđeoski odlomak poučan je za temu molitve. Isus jasno kaže: "Ištite i dat će vam se! Tražite i naći ćete! Kucajte i otvorit će vam se!" (Mt 7,7). Možda nitko nije tako dobro shvatio ove Isusove riječi kao žena Kanaanka. Malo je stranica u evanđelju koje se tako često ponavljaju u našem svakidašnjemu životu. Zato je ova žena simbol svih onih koji vjeruju da *ne postoje zatvorena vrata*. Nije se umorila, nije pustila Isusa na miru. Bog dakle sluša i onda kada nam se čini da uopće ne sluša. "Neće li Bog – nadoda Isus – obraniti svoje

izabrane koji dan i noć vape k njemu sve ako i odgađa stvar njihovu?” (Lk 18,6)

Kako vlastitu molitvu oživjeti? Kako je ispuniti *srčanim i iskrenim* predanjem žene Kanaanke? Naše su molitve snažne kada u svakidašnjemu životu *ostvarujemo* ono za što molimo. Ako se, primjerice, molimo za zdravlje, trudimo se misliti u svojoj svakidašnjici na zdravlje a ne na bolest. Ako se molimo za mir i slogu, moramo nastojati u svom bližnjemu gledati ono što je dobro. *Ispravno moliti znači ispravno živjeti*. Kako izgleda naša svakidašnjica? O čemu razgovaramo? Ogovaramo li? Jesmo li zavidni? Jesmo li pesimistični? Trošimo li uludo vrijeme na ispraznosti ovoga svijeta ili na duhovni napredak? Ako je tako, tada molitva nema učinka u našoj nutrini. Ona u konačnici ostaje bez plodova. To nije molitva koja se živi!

Netko reče da Bog na molitve odgovara na jedan od tri načina: a) Da. b) Ne još. c) Imam za tebe nešto bolje. Kod istinske vjere ostaje uvijek određena *napetost* između ljudskih želja i Božje volje. Takva molitva ne pretpostavlja neznanje Boga (jer «zna vaš Otac da vam je sve to potrebno!») ili želju da se izmijeni Božja volja, već čovjekovo neznanje o Njegovoj volji u svojoj konkretnosti, i s druge strane, svijest da je Božja volja dobrohotna prema nama.

Molitva je vjera na djelu. A bezuvjetna vjera uvijek dolazi prije iskustva. Najprije valja probuditi vjeru, pa će čovjek zatim dobiti i dovoljno ‘znakova na putu’. Molitva je najradikalniji oblik vjere, odnosno poniznosti pred Bogom. Takva vjera ima oči koje u svakom događaju života umiju vidjeti mnogo više od onoga što bi čovjek htio odmah i neposredno razumjeti. Prava vjera ima samo jednu brigu: da sve ono što nam se čini da posjedujemo stavimo u Ruke koje su mnogo sigurnije od naših. Ako u svom srcu nosimo takvu vjeru, tada će nam Bog otkriti da je ono što nam *svakodnevno* prelazi preko ruku *dostatno* za naš život.

21. NEDJELJA: SVE RELIGIJE JEDNAKE?

Mt 16,13-20

Ovaj raširen slogan dobro izražava prevladavajuće stavove današnjih ljudi, barem na Zapadu, kada je riječ o odnosu između različitih religija. U susretu sa sljedbenicima drugih religija treba li kršćanin razgovarati o *pitanju istine* ili se samo

smješkat i ljubazno klimati glavom, isticati da je jedino važan mir, tolerancija, nenasilje?

U dijalogu s drugim religijama, od Drugog vatikanskog sabora pa do danas, Crkva je nastojala najprije istaknuti ono što je *zajedničko* između kršćanstva i nekršćanskih religija, a potom ukazati i na *razlikovanje*, na ono što je vlastitost i posebnost kršćanske vjere. Uza svu otvorenost za druge religije, kršćanin treba ponajprije čvrsto stajati u vlastitoj vjeri i čitavim svojim bićem u njoj živjeti.

A vi, što vi kažete, tko sam ja? (Mt 16,15) Isusovo pitanje ključno je za kršćansku vjeru i kršćanski identitet. Tko je Isus? Tijekom povijesti kršćanstva razvile su se bezbrojne predodžbe o Isusu. Često se stvarala slika o Isusu u službi vlastitih interesa, uvjerenja i predrasuda. Mnogi su kršćani propagirali 'svoga Isusa' kako bi potkrijepili vlastiti ograničeni pogled na svijet i Božju istinu. *Zbiljski* Isus nadilazi sve te povijesno uvjetovane slike o Njemu.

Čitajući evanđelja uočavamo da je Isus izbjegavao naslove koje su mu ljudi pripisivali i pomoću kojih su ga htjeli definirati. U evanđeljima Isus često postavlja pitanja svojim učenicima i suvremenicima (usp. Lk 10, 36; 15,4; 20, 16; Mt 18, 12; 21, 1; Iv 1, 38). Postavljajući pitanja učenicima, želi ih potaknuti na razmišljanje. Tko prestaje pitati, iznutra duhovno umire.

U Isusovu pitanju osjeća se osobni i dijaloški ton. Nije pitao: 'Tko sam ja?' nego: 'Što vi kažete tko sam ja?' Isus povezuje svoje pitanje uz cijenu učenja. Poziva na nasljedovanje. Ako smo odlučili stvarno poslušati Isusovo pitanje i na njega iskreno odgovoriti, *mijenja se čitav naš život*. Jer, odgovor na Isusovo pitanje o njemu samome nije predmet akademskih diskusija, nego je *način života*. Prve su učenike nazivali "sljedbenici Puta".

Prije nego li damo brzi odgovor, kao što je Petar učinio, kada ga je oslovio "Krist – Pomazanik Božji!" (Lk 9,20), trebali bismo zastati u tišini, oslušivati. Biti sigurni da smo pitanje stvarno čuli. Može li se uopće reći, tko je netko, ako nemamo odnos prema njemu? Isusa prepoznavamo u odnosu prema nama, očima srca.

Odgovor jest slušanje. Sve ovisi o tome koliko intenzivno slušamo, koliko vremena i pozornosti posvećujemo Isusovu pitanju. Kakvoća naše pozornosti određuje kakvoću svih pitanja koja postavljamo o njemu. Pozornost utječe na način na koji ga kao osobnu zbilju susrećemo, jer je pozornost mjesto susreta s

Isusom sada i ovdje. Isusov identitet ne otkriva se intelektualnom ili povijesnom analizom. Povijesno je istraživanje samo početak, a ne i svršetak otkrivanja Isusova identiteta.

Značenje Isusovog pitanja ovisi o kontekstu u kojemu je postavljeno. U Lukinom evanđelju čitamo: "Dok je jednom *u osami molio*, bijahu s njim njegovi učenici. On ih upita: Što govori svijet, tko sam ja?" Isusovo pitanje dolazi iz osame, iz molitve. I odgovor treba doći iz molitvene tišine i kontemplacije. Molitva nam otvara prostor njegove uskrsne Prisutnosti. Duboko intuitivna i duhovna spoznaja Isusa Krista zbiva se u molitvi.

22. NEDJELJA: POBJEDNIK ILI GUBITNIK? Mt 16,21-27

Živimo u svijetu pobjednika i gubitnika. Nema trećega. Od prvoga dana u školi djeca se susreću s time. Ako se nekoga želi obezvrijediti, najgore je od svega reći da je on 'luzer'. Bolje da ti kaže da si luđak, idiot. Samo nemoj reći 'luzer' (gubitnik). Pogledajmo malo televizijske emisije: 'Moj tata protiv tvoga tate!' Kviz znanja tko će pobijediti, natjecanje u kuhanju, natjecanje u plesu, Hrvatska traži zvijezdu, i sl. Više nema zabave radi zabave, plesa radi plesa, pjevanja radi pjevanja... Pobjeda je postala imperativ, a svi pred kamerama lažu kako je važno sudjelovati. Sindrom 'pobijedi ili umri' zahvatio je sve slojeve društva. Postali smo opsjednuti da budemo bolji od drugih, moćniji od drugih, bogatiji od drugih, ljepši od drugih... Važno je biti prvi. Nije važno po kojoj cijeni i na čiji račun. Svoja tijela, svoj um, svoje živce u ludom natjecanju dovodimo do krajnjih granica.

Arogancija je često povezana s uspjehom. Želi se svima pokazati kako si uspio, da si bolji od njih. S druge strane, iz gubitništva se rađaju takozvane žrtve. Često se ljudi pomire s tom ulogom. Ostatak života provedu u samosažaljenju, bez ikakve motivacije, uvjereni da je to njihova sudbina za koju su krivi drugi oko njih.

Tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga. Isusov paradoks: izgubiti da zadobiješ. Toliko smo puta čuli ove Isusove riječi. I teško ih shvaćamo i prihvaćamo. Svećenici se trude rastumačiti duboko značenje te Isusove izjave. Zbilja, kako nekome reći da je u biti pobjednik, ako se on osjeća

kao gubitnik, iskorišten, prezren, prevaren? Reći nekome tko trpi zbog svoga neispunjenoga života: 'Ne, ti si ipak na strani pobjednika!' – zvuči kao lažna utjeha.

Možda imaju pravo oni koji tvrde da za ilustraciju ovih Isusovih riječi ne treba teoretiziranje, već pripovijedanje istinitih životnih priča ljudi koji su te riječi živjeli i po cijenu velike patnje i životne ugroze. A to su kršćanski duhovni velikani, znani i neznani Isusovi nasljedovatelji, ljudi koji su svojim životom posvjedočili što konkretno znači izgubiti život poradi Krista i evanđelja. Spomenimo samo neke: Dietrich Bonhoeffer, kardinal Stepinac, Majka Terezija, biskup Romero, M. L. King, Alfred Delp, Dorothy Day i bezbrojni drugi. Svi oni potvrđuju veliku istinu da nikada nije bilo lako na ovoj zemlji Božjim ljudima. Lik i sudbina proroka Jeremija upravo potresno prikazuje razapetost između onoga na što ga Bog potiče i onoga što bi narod od njega tražio.

Kada Isusove riječi - *Tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga* - promatramo kroz prizmu istinitih životnih priča naših suvremenika, lakše im se prepuštamo, i shvaćamo njihovu istinitost upravo u trenutcima vlastitih padova i životnih udaraca. Nasljedovanje Isusa (cijena učenja) ne mora uvijek jamčiti život bez boli i problema. Shvaćamo da *nema veličine bez služenja*, ni nasljedovanja bez žrtve. Isus se okrene i reče Petru: 'Nosi se od mene, sotonu! Sablazan si mi jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!' Tko su u ovom svijetu istinski gubitnici a tko dobitnici? Što je pogled neba, a što je pogled zemlje? Što je razmišljanje zemaljskog čovjeka, a što razmišljanje duhovnog čovjeka? Vrijedi o tome razmisliti.

23. NEDJELJA: BRATSKA OPOMENA I ZAJEDNIČKA MOLITVA

Mt 18,15-20

Ima jedna afrička poslovice koja glasi: Čovjek je čovjeku najbolja medicina (lijek). Zbilja, kada nam je teško, dok patimo ili prolazimo velike životne kušnje, iskrena ljudska, bratska i prijateljska blizina i podrška od neprocjenjive su važnosti. Neke bolesti i povrede ne može nijedan lijek izliječiti, već samo ljudska ljubav i blizina, riječ puna razumijevanja, ohrabrujući pogled, spremnost da se pritekne u pomoć. Sve to možemo povezati s današnjim evanđeljem u kojemu se govori o bratskom načinu ophođenja u kršćanskoj zajednici.

Imajući pred očima stanje i način ophođenja u Crkvi općenito, kako u 'kućnim crkvama', u obiteljima, tako i u župnim i samostanskim zajednicama, današnji evanđeoski odlomak čini se neostvariv, gotovo utopijski. Dva osnovna preduvjeta – zajednički život i zajednička molitva – odavno se nalaze u krizi. Svi oblici zajedničkih odnosa 'pucaju po šavovima', a zajednička je molitva sve rjeđa. U takvoj situaciji nije nimalo lako primijeniti 'bratsku opomenu'. Mnogi su među nama samodostatni, tašti i preponosni, da bi uopće pokušali prihvatili 'bratsku opomenu'. S druge pak strane, tko pokuša posredovati u nekom sukobu, riskira da ga se proglasi pristranim, okrivi za miješanje u tuđa posla i pametovanje izvana. Kako dakle primijeniti savjete iz današnjega evanđelja?

Isus razvija Ezekielovu misao o bratskoj opomeni (Ez 33,7-9). Ističe potrebnu diskreciju koja čuva tuđi dobar glas i dijeli odgovornost s odgovornima u zajednici. *'Pogriješ li tvoj brat, idi i pokaraj ga nasamo. Ako te poslušā, stekao si brata.'* Ako netko srlja pogrešnim putem, čini gluposti, dužan sam pristupiti mu, upozoriti na njegovo ponašanje, prekinuti šutnju. Često se u ljudske odnose uvuče *lažna tolerancija*. Bojimo se imenovati stvari. Otvoreno komunicirati. U prijateljstvu biti međusobna korekcija. Lakše je drugoga otpisati, prekrižiti, etiketirati. U situaciji kada su ljudski odnosi zategnuti i napeti važno je doživjeti i osjetiti drugoga da je bratski nastrojen, da nas iskreno ljubi i želi nam dobro. Mi često, nažalost, činimo suprotno: podgrijavamo tuđe sukobe i predrasude, a ne pomažemo da zavađene strane uđu u mir. Isto tako, potrebna je poniznost i poučljivost da se uopće prihvati tuđa dobronamjerna kritika.

'Nadalje, kažem vam, ako dvojica od vas na zemlji jednodušno zaište što mu drago, dat će im Otac moj, koji je na nebesima.' Rasprostranjeni individualizam zahvatio je i kršćansku molitvu. Teško nam je moliti zajedno s drugima. Molitva je postala naša 'privatna stvar'. Nemamo naviku ili hrabrost zajedno moliti s bratom i sestrom u sukobu. Isus poziva na zajedničku molitvu u napetim i problematičnim situacijama. Možda smo tek u zajedničkoj molitvi pred Bogom, sposobni otvoriti naše rane, pripremiti se i prihvatiti pomirenje.

Ivo Andrić jednom reče: "Sve u životu možemo izgubiti, ali najteže je kada izgubimo ljude". U životu su ipak najvažniji dobri ljudski odnosi. Velika je zadaća koju pred nas stavlja današnje evanđelje: da budemo jedni drugima lijek.

24. NEDJELJA: NAŠE PRAŠTANJE
Mt 18,23-34

Ne postoji idealan zajednički život. Različiti kakvi već jesmo, jedni druge svjesno ili nesvjesno povrijedimo. U međuljudskim odnosima tema praštanja predstavlja veliki izazov. Netko zgodno reče: *Put od glave do srca udaljen je otprilike 30 centimetara, ali najčešće traje čitav život.* To osobito vrijedi za problem praštanja. Dok u glavi razmišljamo, razum jasno kaže da treba oprostiti i tražiti oprostjenje. Nijedan ljudski odnos ne može uspjeti bez međusobne spremnosti na praštanje i pomirenje. Ali na putu od glave do srca nalaze se mnoge prepreke. Najčešće su to naša 'zašto pitanja'.

234

Prva prepreka glasi: Zašto uvijek moram ja biti taj koji je velikodušan i dobrohotan? Iza takve reakcije skriva se osjećaj (uvjerenje): drugi su egoistični, gledaju samo vlastitu korist. Zašto bih se ja drukčije ponašao? Protiv ove prepreke pomaže uvježbavanje novoga motrišta: spoznaja da nas drugi prihvaćaju sa svim našim životnim navikama i karakternim značajkama; koji nas vole usprkos naših pogrješaka i zakazivanja; koji su uz nas, iako ih često znamo razočarati. Dakle, zadaća koja pomaže nadići prvu prepreku glasi: osvijestiti da i mi često živimo od tuđe dobrohotnosti i velikodušnosti!

Drugi prigovor na putu od glave do srca glasi: Zar bih trebao pustiti da me drugi iskorištavaju? Ovdje izlazi na vidjelo osjećaj (uvjerenje): ako sam dobar i velikodušan, ispadam naivan, drugi će me izigrati. Ako pokušam oprostiti, sebi štetim. Opet nam pomaže sve vidjeti iz drugačijeg kuta: spoznati da se ljubav i dobrotu uvijek isplate! Ja sam na dobitku ako tako postupam. Jer, ako isključivo živim prema geslu: 'Kako ti meni, tako ja tebi!' (trgovački odnos) ili: 'Ti sebi, ja sebi!' (tolerancija kao ravnodušno susretanje) – tada ne samo što druge čvrsto vežem za njihove grijehe i zakazivanja, već i samoga sebe činim doživotno ovisnim o onome što su nam drugi učinili. Moje ponašanje postaje prisilno i neslobodno. Dakle, moram u sebi osvijestiti da praštanje i velikodušnost daruju nutarnju slobodu i odmak od situacije koja nas je povrijedila.

Naposlijetku, postoji i treće zašto-pitanje koje blokira put od glave do srca: Zašto ja moram uvijek učiniti prvi korak? Ako ne preuzmem inicijativu i prvi ne pristupim, drugi neće ništa poduzeti? Zašto ne bi oni prvi pristupili? Dobro se prisjetiti

jedne značajne činjenice iz evanđelja: Isus je taj koji čini prvi korak, preuzima inicijativu, ide ljudima ususret. Prisjetimo se carinika Zakeja u čiju kuću Isus dolazi na vlastitu inicijativu; ili, epizodu u kojoj Isus preuzima inicijativu i spašava ženu od kamenovanja. Isus posreduje milosrđe Božje grješnicima tako što sjeda za njihov stol i pripovijeda im o Bogu koji nas bezuvjetno ljubi, pretječe svojom dobrotom, otpušta krivnju i daruje novi početak. Dakle, kada nam je teško učiniti prvi korak, dobro se prisjetiti da svi živimo od milosne, nezaslužene, neuvjetovane ljubavi Božje.

“Slugo opaki, sav sam ti onaj dug oprostio jer si me zamolio. Nije li trebalo da se i ti smiluješ svome drugu, kao što sam se i ja tebi smilovao?” (Mt 18, 32) *Kako Bog tebi, tako ti drugome!* ‘Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našima...’ Pomirenje se događa kada jedni drugima opraštamo. Gdje dvojica ili trojica u njegovo ime tako nešto čine, tu se otvara nebo i svijet se počinje mijenjati. U izravnom odgovoru na Petrovo pitanje Isus izrazom “ne sedam, nego sedamdeset puta sedam” objavljuje da oproštenju nema mjere, da treba opraštati svaki put. “Ako čovjek goji mržnju na drugoga, kako može od Gospodina tražiti ozdravljenje?” (Sir 28,3).

25. NEDJELJA: *RADNICI POSLJEDNJEGA SATA*
Mt 20,1-16

Prispodoba nam je bliska. Prizor je veoma svjetovan. Kao da se ništa religioznoga ne pripovijeda. Riječ je o tržištu rada. Tu su radnici i nezaposleni; tu je poduzetnik, upravitelj, plaća po danu. Sve je to veoma jasno. Ono što nije jasno jest mjerilo po kojemu se plaćaju radnici. Kada bi današnji poduzetnici tako postupili, nastao bi pravi urnebes. Jer, nitko pametan ne bi ustajao ranom zorom i dolazio na posao, kada se može na jednostavniji i jeftiniji način isto zaraditi.

Dobro se prisjetiti što prethodi samoj priči: Petrov upit Isusu - *Evo, mi sve ostavismo i pođosmo za tobom. Što ćemo zauzvrat dobiti?* Drugim riječima: Nalazimo li se na istom stupnju s onima koji cijeli život žive prema vlastitim prohtjevima i onda se u starosti, kada su fizički iznemogli i psihički klonuli, odjednom obrate i postaju pobožni?! Isus odgovara ovom prispodobom i kaže: “Točno onako kako vi ne biste htjeli, tako zapravo Bog čini

i postupa: plaća punu plaću i onomu koji je došao posljednji u njegov vinograd.'

Isusove prispodobe su kao šifrirana poruka. Ništa se ne može razumjeti ako se ne poznaje kod. Uvijek postoji točka odakle se otvara dublje značenje cijele prispodobe. Koja je to? Cijela prispodoba dobiva smisao samo pod jednim uvjetom: ako shvatimo da se rad događa u *vinogradu*, tj. da je riječ o služenju Gospodinu u njegovu vinogradu a ne o našim zaslugama. To znači da je sami rad u Božjem vinogradu dar, velika milost i nosi svoju plaću u sebi. Ako nešto činimo za Boga, tada temeljna motivacija ne bi trebala biti - primjerice, da zaradimo vječno blaženstvo - nego je dobro djelo samo po sebi nagrada, samo blaženstvo! Zar tolika muka i nemir u našem životu ne dolazi upravo od toga da smo zaboravili tu veliku istinu i da smo premalo svjesni da smo *Božji suradnici*!?

236

Tko je svjestan da je Božji suradnik, drugačije se postavlja u životu. Takav čovjek vidi svoj svakidašnji život i dužnosti koje mora ispuniti, ljude koje susreće, unutar jednog promišljenog plana u kojemu ništa nije slučajno. Vjeruje da je postavljen od Boga na svoje mjesto, ondje gdje ga Vinogradar upravo treba. Možda sada bolje shvaćamo da oni koji se bune zbog neobičnog postupka vinogradara jesu zapravo početnici u vjeri i ne shvaćaju o čemu je zapravo riječ. Zar Bog nije upravo velik po tome što uvijek poziva i pruža nam priliku preusmjeriti život? Bog nas poziva da ne lutamo besposleni po trgu našega života, nego da se stavimo u njegovu službu i započnemo osobnu *povijest* s Njim. Istinski obraćenici žale za svakim trenutkom koji su nekorisno proveli daleko od Boga. Oni shvaćaju da njihova besmislena sloboda koju su proveli izvan Božjeg vinograda, nije bilo dobro vrijeme. Onaj tko se iskreno obratio i pokajao nikada neće reći: "Bogu hvala, da sam tako jeftino prošao, da je dovoljno obraćenje u zadnji čas!"

Radnici su bili zadovoljni dok su bili sami. Tek kada su došli *drugi*, počinje zavist, prepirka "Zar si *zavidan* što sam ja dobar?" Radnici koji su od jutra na poslu ne bi se pobunili protiv dobrote gospodara da se radilo o njima samima: kao neki doplatak, povišica. Tada bi bili veseli i zahvalni. Ali, čim je riječ o našim dragim bližnjima, to jest da Božja dobrota misli i na njih, tada osjetimo u srcu 'lagani ubod'. Da moj suparnik, moj kolega na poslu, čak moja prijateljica nešto posebno dobije, e to nam nekako srce steže... Svima su nam poznate ove misli. Neki

postanu i neurotični. Božja dobrota je pogrešnog dotakla, jer mene nije dotakla!

Doista, mi ne poznajemo jedni druge. Možda mislimo za nekoga da je napravio karijeru i zavidni smo mu jer je sigurno sada sretan. Bismo li se željeli s njim zamijeniti? Ali, baš u svemu?! Ne samo da preuzmemo njegova primanja, veliku kuću ili brzo auto, već i njegovu dosadu, životne strahove, prazninu? Možda neki bogati čovjek nosi duboku ranu u sebi? Možda tuđi brak nije tako sjajan kao što se nama čini u prvi mah?! Možda nekome zavidimo na veselom temperamentu a ne znamo za njegove probleme. Ne, mi vidimo samo fasade. Bog vidi noću. I samoću. On vidi tuđe nezadovoljno srce. Blažena sigurnost da je Bog zaista dobar, da je prema *meni* dobar. Jednom treba prestati s mučnim mislima je li Bog nekome dao više nego meni. Umjesto toga, u zahvalnosti moliti ga da bude blizu i drugima u onim skrivenim potrebama o kojima i ne slutimo.

26. NEDJELJA: *DVOJICA BRAĆE U NAMA*
Mt 21,28-32

Motiv dvojice braće i njihove različite reakcije predstavljaju središte današnje evanđeoske poruke. U mnogim biblijskim pripovijestima, u bajkama i romanima, kao i u kazališnim i filmskim obradama, nalazimo motiv dvojice braće. Prisjetimo se nekih 'bratskih parova': Kain koji ubija svoga brata Abela; Jakov koji preotima bratu Ezavu pravo na nasljedstvo i na prjevaru dobiva očev blagoslov; dvojica braće iz Lukine prisprodoobe o milosrdnom Ocu; Romul koji je uklonio svoga brata blizanca Rema kod utemeljenja grada Rima i mnogi drugi. U Isusovoj priči riječ je o čovjeku koji je imao dva sina i šalje ih na posao u vinograd. Prvi odgovara: 'Neću!' No poslije se predomisli i ode. Drugi odgovori: 'Evo me!' i ne ode. U prisjećanju na djetinjstvo mnogi među nama prepoznaju obrazac ponašanja dvojice sinova iz evanđelja: jedno dijete koje je poslušno i roditeljima uvijek odgovara 'da'; i drugo dijete koje je buntovno, prkosno, i odmah kaže 'ne'.

Ako pokušamo današnju evanđeosku zgodu vidjeti iz dubinsko-psihološkoga motrišta, tada dvojica sinova mogu predstavljati različite aspekte vlastitoga duševnog života, odnosno, upućuju na različite osjećaje i mogućnosti ponašanja

u nama samima. Tako otkrivamo da zapravo obojicu braće nosimo u sebi: kako onoga koji pristojno kaže 'da', ali iza čijih riječi ne slijede djela; tako i onoga drugoga koji zlovoljno kaže 'ne', ali nakon što se malo pribrao i razmislio, ipak je poslušao svoga oca. Često u sebi nosimo 'dvije duše': u nama se bore licemjer i buntovnik. Ovaj obrazac – 'lijepa priča' ili 'djelotvorna i energična akcija' – prisutan je u mnogim područjima ljudske djelatnosti. Iz Isusovih je riječi sasvim razvidno da je Bogu draži onaj koji možda kaže da ne vjeruje a ipak čini dobro, od onoga koji se bučno kune u svoju vjeru a u životnoj praksi prezire ljubav i dobrotu.

238

Često je veoma dug put koji vodi od 'reći ne' pa do toga da se osoba 'predomisli' i na koncu ispuni volju očevu. Zato je moguće dolaziti godinama u crkvu i slušati Isusovo evanđelje, a ne shvaćati da je Riječ Božja upućena nama osobno kao Božji nalog. Neki židovski rabin reče: "Najveća čovjekova krivnja nisu grijesi koje je počinio – najveća je čovjekova krivnja u tome što se u svakom trenutku može obratiti, a to ne čini."

Koji poticaji na promjenu vlastitoga života proizlaze iz evanđeoskog teksta? Ako priču o dvojici sinova shvatimo osobno, to jest egzistencijalno, tada možemo prepoznati tri praktična poticaja: prvi, da *budemo oprezni* i ne damo se zavarati od onih koji brzo kažu 'da, Gospodine'; koji se razmeću riječima o svojoj velikoj vjeri, te žele ostaviti dojam na druge 'pobožnim frazama'; čija se vjera pokazuje samo u izvanjskoj religioznoj praksi i glumatanju. O takvima Isus jasno kaže: "Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine', nego onaj koji vrši volju Oca mojega, koji je na nebesima." (Mt 7, 21) Krsni list sam po sebi ne čini nekoga istinskim kršćaninom, već nasljedovanje Krista u životu. Često smo u opasnosti odmah reći 'da' a da zatim ništa konkretno ne poduzmemo.

Drugi poticaj iz današnjega evanđelja jest poziv na *uviđavnost i strpljivost*. Olako osuđujemo one koji kažu 'ne' kršćanskoj vjeri, našem načinu vjerovanja i prakticiranja pobožnosti. Nekim ljudima treba vremena da prihvate evanđelje. Možda nisu nikada susreli iskrenoga i dosljednoga kršćanina. Tko hoće gledati ljude Božjim očima, mora se ustrajno nadati da se svaki čovjek može promijeniti. Ne samo nagore, nego prije svega nabolje! Prorok Ezekijel (18,25-28) kaže da pravednik može postati nepravednikom, ali da bezbožnik može također postati pravednikom.

I treći poticaj poziva nas na *pozornost i sabranost*. To praktično znači udubiti se u biblijski tekst, prepoznati u njemu putokaz za izvršenje volje Božje. Tako ćemo spoznati u koji nas dio svoga vinograda Bog šalje i kako ću svojim talentima služiti Bogu i bližnjima.